

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007-2013

Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap:
a vidéki területekbe beruházó Európa

Nimfea

A Tiszasasi Láp-legelő (HUHN20156) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület fenntartási terve

Túrkeve
2014

Ügyfél

Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság

Együttműködő partnerek

Nimfea Természetvédelmi Egyesület

Trollius Europaeus Természetvédelmi Szolgáltató Betéti Társaság

Vezető szakmai koordinátor

Dr. Magura Tibor

Szakmai koordinátor

Lesku Balázs

Olajos Péter

Vezető természettudományi szakértő

Dr. Deák József Áron

Vezető agrárgazdálkodási szakértő

Tóth Sándor

Közreműködő szakértők

Dr. Forgács Zoltán

Harmos Krisztián

Juhász Krisztina

Molnár Géza

Nagy Edina

Sallai R. Benedek

I. Natura 2000 fenntartási terv

1. A terület azonosító adatai	6
1.1. Név	6
1.2. Azonosító kód	6
1.3. Kiterjedés	6
1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek.....	6
1.5. Érintett települések.....	6
1.6. Egyéb védettségi kategóriák	6
1.7. Tervezési és egyéb előírások	7
2. Veszélyeztető tényezők	8
3. Kezelési feladatok meghatározása	10
3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése	10
3.2. Kezelési javaslatok.....	10
3.2.1. Élőhelyek kezelése.....	10
3.2.2. Élőhely-rekonstrukció és élőhelyfejlesztés.....	17
3.2.3. Fajvédelmi intézkedések	17
3.2.4. Kutatás, monitorozás.....	18
3.2.5. Mellékletek	18
3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogszabályok és a tulajdonviszonyok függvényében	19
3.3.1. Agrártámogatások	19
3.3.2. Pályázatok	22
3.3.3. Egyéb	22
3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja.....	23
3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök	23
3.4.2. A kommunikáció címzettjei	24
3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel.....	24

II. A Natura 2000 fenntartási terv készítését megalapozó dokumentáció

1. A tervezési terület alapállapot jellemzése	27
1.1. Környezeti adottságok	27
1.1.1. Éghajlati adottságok	27
1.1.2. Vízrajzi adottságok	27
1.1.3. Talajtani adottságok	28
1.2. Természeti adottságok	28
1.2.1. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű élőhelyek	29
1.2.2. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű növényfajok	32
1.2.3. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű állatfajok	35
1.2.4. A tervezési területen előforduló egyéb jelentős fajok	34
1.3. Területhasználat	34
1.3.1. Művelési ág szerinti megoszlás	34
1.3.2. Tulajdoni viszonyok	34
1.3.3. Területhasználat és kezelés	35
2. Felhasznált irodalom	37
3. Térképek	38

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007-2013

Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap:
a vidéki területekbe beruházó Európa

I. Natura 2000 fenntartási terv

1. A terület azonosító adatai

1.1. Név

Tervezési terület neve:	Tiszasasi Láp-legelő kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület (kjTT)
--------------------------------	--

1.2. Azonosító kód

Tervezési terület azonosítója:	HUHN20156
---------------------------------------	-----------

1.3. Kiterjedés

Tervezési terület kiterjedése:	155,37 ha
---------------------------------------	-----------

1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek

A jelölő fajok és élőhelyek felsorolásánál a Natura 2000 terület adatlapjának (Standard Data Form) 2013. október 31-ével felfrissített változatát vettük alapul.

1.4.1. Jelölő élőhelyek (*kiemelt jelentőségű jelölő élőhely)

- 1530* - Pannon szikes sztyeppék és mocsarak

1.4.2. Jelölő fajok

- a tervezési területen nem találhatóak kijelölés alapjául szolgáló fajok

1.4.3. Jelölő értéknek javasolt élőhelyek

- 6250* - Síksági pannon löszgyepek

1.5. Érintett települések

Jász-Nagykun-Szolnok megye: Tiszasas

A tervezési terület által érintett helyrajzi számok listáját az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészekről szóló 14/2010. (V. 11.) KvVM rendeletet (a továbbiakban: KvVM rendelet) tartalmazza. A Natura 2000 területek által érintett helyrajzi számokat és így a Natura 2000 jogi státuszt is a KvVM rendelet rögzíti, térképi megjelenítéssel is. A jogi jelleg a megosztással keletkező utód helyrajzi számokra is kiterjed.

1.6. Egyéb védettségi kategóriák

- Országos ökológiai hálózat: A tervezési terület teljes területe az országos ökológiai hálózat magterület eleméhez tartozik.
- Ex lege védett láp: az alábbi helyrajzi számok lápként kerültek a 8006/2001. (MK 156.) KöM tájékoztató jegyzékébe, védetté nyilvánító jogszabály: 1996. LIII. törvény a természet védelméről: Tiszasas 0129/1, 03, 04/44, 04/45, 04/53, 08

1.7. Tervezési és egyéb előírások

1.7.1. Természetvédelmi kezelési terv

- a területre természetvédelmi kezelési terv nem vonatkozik

1.7.2. Településrendezési eszközök

- Tiszasas, szabályozási terv és helyi építési szabályzat - 9/2007 (VI.27.) rendelet

1.7.3. Körzeti erdőtervek és üzemtervek

- Körzeti erdőterv: Szolnoki erdőtervezési körzet (érvényes: 2005.01.01 – 2014.12.31.) törzskönyvi szám: 31/2005, kelt: 2005. augusztus 29. A következő tervezési időpont a Közép-Tisza-tervezési körzetben (új körzet neve): 2016. A köztes időszakokra az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. Törvény 113. § (17) bekezdése vonatkozik.

1.7.4. Körzeti vadgazdálkodási tervek és üzemtervek

- I/1. Szolnok és dél-hevesi apróvadás vadgazdálkodási körzet vadgazdálkodási terve. Érvényesség: 2014-ig (Országos Vadgazdálkodási Adattár).
- Tisza Vadásztársaság (vadgazdálkodási alegység kódszáma: 16-755110) vadgazdálkodási üzemterve. Érvényesség: 2017-ig. Kelt: 2007. február 1. Jóváhagyta: Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal, Földművelésügyi Igazgatóság, Vadászati és Halászati Osztály

1.7.5. Halgazdálkodási tervek

- a területre halgazdálkodási terv nem vonatkozik

1.7.6. Vízyűjtő-gazdálkodási terv

- Nagykunság alegység (2-18) vízyűjtő-gazdálkodási terve. Elfogadás dátuma: 2010.08.01. Közreadta: Vízügyi és Környezetvédelmi Központi Igazgatóság, Közép-Tisza-vidéki Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság, 2009. szeptember.

1.7.7. Egyéb tervek

- Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Környezetvédelmi Program (2009-2014). Készítette: a KEVITERV AKVA Mérnöki Vállalkozási Kft. Elfogadta: a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Közgyűlés 151/2010.(IX.24.) számú határozatával
- Kunszentmártoni Kistérség környezetvédelmi programja (2009-2014). Készítette: Hazai Térségfejlesztő Zrt, 2009. július

2. Veszélyeztető tényezők

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (H=nagy, M= közepes, L=kis)	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
A02.03.	gyepterület átalakítása szántóvá	L	10	<i>Pannon szikes sztyepék és mocsarak (1530*), Síksági pannon löszgyepek (6250*)</i> . Az élőhely megszűnését okozhatja, rontja a szomszédos természetszerű élőhelyek állapotát.
A03.01.	kaszálás felhagyása/hiánya	L	5	<i>Pannon szikes sztyepék és mocsarak (1530*), Síksági pannon löszgyepek (6250*)</i> . A terület délnyugati csücskét nem kaszálták, nem legeltették. Ez veszélyezteti a szikesek optimális állapotát, és annak leromlásához vezet.
A04.03.	pásztorkodás felhagyása, legeltetés hiánya	L	5	<i>Pannon szikes sztyepék és mocsarak (1530*), Síksági pannon löszgyepek (6250*)</i> . A terület délnyugati csücskét nem kaszálták, nem legeltették. Ez veszélyezteti a szikesek optimális állapotát, és annak leromlásához vezet.
A07	biocid termékek, hormonok, kemikáliák használata	H	10	<i>Pannon szikes sztyepék és mocsarak (1530*) Síksági pannon löszgyepek (6250*)</i> . Az élőhely kemikáliákkal (műtrágya, növényvédő szerek) való terhelésének következtében a szegélyterületeken gyomosodáshoz vezet.
D01.01	ösvények, burkolatlan utak, bicikli utak	L	10	<i>Pannon szikes sztyepék és mocsarak (1530*), Síksági pannon löszgyepek (6250*)</i> . Spontán közlekedés a gyepon, a mind újabb keréknyomok mentén degradáció és gyomosodás figyelhető meg.

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (H=nagy, M=közepes, L=kis)	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
H02.05	Szennyvíz beszivárgása a talajvízbe	L	5	<i>Pannon szikes sztyepék és mocsarak (1530*), Síksági pannon löszgyepek (6250*)</i> . Az élőhelyet a közbeékelődött mezőgazdasági épületek, állattartó telepek mentén veszélyezteti, az élőhely sokféleségét rontja, gyomosodáshoz vezet.
I01	idegenhonos inváziós fajok jelenléte	L	5	<i>Pannon szikes sztyepék és mocsarak (1530*), Síksági pannon löszgyepek (6250*)</i> . A nem kaszált területeken keskenylevelű ezüstfa (<i>Elaeagnus angustifolia</i>), zöldjuhar (<i>Acer negundo</i>), gyalogakác (<i>Amorpha fruticosa</i>) terjedése az élőhelyek átalakulásához, a gyepterületek eltűnéséhez vezet.
Kód	Jövőbeli valószínűsíthető veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (H=nagy, M=közepes, L=kis)	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
M01.02	aszály és csapadékmennyiség csökkenés	H	100	<i>Pannon szikes sztyepék és mocsarak (1530*), Síksági pannon löszgyepek (6250*)</i> . Az élőhelyek összetételének változásához, szegényedéséhez vezet.

3. Kezelési feladatok meghatározása

3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése

Általános célkitűzések

A Tiszasasi Láp-legelő kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területté nyilvánításakor az élőhelyvédelmi irányelv 4. cikkének (4) bekezdése alapján a terület természetvédelmi célkitűzései meghatározásra kerültek, valamint kiemelésre kerültek egyes jelölő értékek, amelyeket a kezelés során prioritásként kell kezelni.

A Natura 2000 területek célkitűzései és prioritásai a területek hivatalos Natura 2000 adatlapjain (SDF) találhatók.

Kiemelt fontosságú cél a jelölő élőhelyek, a pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*) és a síksági pannon löszgyepek (6250*) kedvező természetvédelmi helyzetének fenntartása és lehetőség szerinti fejlesztése, mely leginkább a megfelelő legeltetési/kaszálási rendszer alkalmazásával, illetve a terület vízállapotának megőrzésével érhető el. További fontos cél a közösségi jelentőségű fajok, a vöröshasú unka (*Bombina bombina*) és a dunai tarajosgöte (*Triturus dobrogicus*) állományának védelme.

A terület természetvédelmi célkitűzése a jelölő élőhelyek területcsökkenésének megállítása és állapotuk javítása, elsősorban a gyepgazdálkodáshoz köthető intézkedések révén.

A gyepgazdálkodás tekintetében ezt elsősorban a megfelelő legeltetés, a szolonyec szikes rétek esetében pedig a kíméletes kaszálási gyakorlat tudja biztosítani.

Vízgazdálkodás tekintetében a célok elérését a jelenlegi kotrási gyakorlat átalakítása, szakaszolása és ritkábbá tétele szolgálja.

A művelési ágakat és területhasználatot a közösségi jelentőségű területté nyilvánításkori állapothoz kell közelíteni, ami elsősorban visszagyepesítést jelentene.

3.2. Kezelési javaslatok

A Natura 2000 területre vonatkozó természetvédelmi célkitűzések eléréséhez a terület egyes részei eltérő kezelést igényelnek, figyelembe véve az ott előforduló élőhelyeket, fajokat, és az ott jellemző gazdálkodási formákat. A kezelési, a fenntartási, és az élőhely-rekonstrukciós és fejlesztési javaslatokat ezért a Natura 2000 terület egyes lehatárolt részegységeire, az úgynevezett kezelési egységekre (KE) vonatkozóan rendszerezi a fenntartási terv (a kezelési egységek térbeli elhelyezkedését a 3.2.5. melléklet térképe mutatja be). Az egyes kezelési egységekre nem vonatkoztatható élőhely-rekonstrukciós, fajvédelmi, kutatási és monitorozási javaslatokat a 3.2.2. – 3.2.4. fejezetben tárgyalja a fenntartási terv.

3.2.1. Élőhelyek kezelése

A 275/2004 (X. 8.) Kormányrendelet 4.§ 5. pontja alapján „(5) A fenntartási terv a Natura 2000 terület kezelésére vonatkozó javaslatokat, valamint ezek megvalósításának

lehetséges eszközeit tartalmazza, és jogszabály eltérő rendelkezése hiányában kötelező földhasználati szabályokat nem állapít meg.”

Az itt megfogalmazott előírás-javaslatok célja, hogy a kezelési egységekben előforduló közösségi jelentőségű értékek, a jelenlegi gazdálkodási gyakorlat és adottságok alapján javaslatot tegyenek a gazdálkodás kívánatos módjára. Ennek érdekében itt megfogalmazásra kerülnek olyan előírás-javaslatok, amelyek alapul szolgálnak a jövőbeli támogatási programok kidolgozásához. A gazdálkodók számára ezek az előírás-javaslatok a jelen terv alapján kötelezettséget nem jelentenek, betartásuk csak támogatási programokon keresztül, önkéntes vállalás formájában válhat csak kötelezővé. A már más jogszabály vagy hatósági eszköz alapján létező előírások esetében azok kötelező jellegét értelemszerűen az azt megalapozó jogszabály, vagy hatósági eszköz támasztja alá, jelen fenntartási terv ezekre az előírásokra csak utalást tesz.

3.2.1.1. Kezelési egységek

A kezelési javaslatok esetében élesen el kell választani a kötelező jellegű, jogszabályban előírt korlátozásokat, illetve az önkéntes vállalásokat.

KE-1 kezelési egység

(1) **Meghatározása:** Ürmös szikes gyepek, cickórós gyepek, szikes rétek, mocsárrétek, magassásosok, mézpázsitosok, löszgyepek, zavart üde és száraz gyepek

(2) Érintettség vizsgálata

- élőhelyek ÁNÉR-kódja: F1a - Ürmöspuszták
F1b - Cickórós puszták
F2 - Szikes rétek
H5a - Löszgyepek, kötött talajú sztyeprétek
OC - Jellegtelen száraz-félszáraz gyepek
- Natura 2000 élőhely: 1530* - Pannon szikes sztyepék és mocsarak
6250* - Síksági pannon löszgyepek

(3) Gazdálkodáshoz kötődő általános kezelési javaslatok

A területen természetvédelmileg javasolt a jövőben fenntartani a kaszálást és a legeltetést.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

a) Kötelezően betartandó előírások

A 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet tartalmazza a NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának kötelezően betartandó földhasználati szabályait.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

<u>Kód</u>	<u>Gyepterületekre vonatkozó előírások-javaslatok</u>
GY09	Fogasolás nem megengedett.
GY10	Tárcsázás nem megengedett.
GY11	Hengerezés nem megengedett.
GY12	Gyepszellőztetés nem megengedett.

- GY13 Kiszántás nem megengedett.
- GY14 Felázott talajon mindennemű munkavégzés tilos.
- GY25 A területen lévő cserjék irtása és eltávolítása kötelező.
- GY28 A gyepek cserjésedését meg kell akadályozni, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzésére törekedni kell.
- GY32 A működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság általi kijelölésüket követően a fajgazdag, vagy védett fajokat tartalmazó cserjés foltokat nem szabad eltávolítani.
- GY59 Legeltetési terv készítése és egyeztetése szükséges a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal.
- GY61 A gyepen legelésbiztosított terület kialakítása szükséges, ami nem haladja meg a parcella 20%-át.
- GY67 Legeltethető állatfaj: szarvasmarhafélék.
- GY68 Legeltethető állatfaj: juh.
- GY70 Legeltethető állatfajok: lófélék (ló, szamár).
- GY79 Évente az időjárási viszonyoknak és a gyepterület állapotának megfelelő, természetvédelmi-ökológiai és a gazdálkodási szempontokat egyaránt figyelembe vevő kaszálási terv készítése és egyeztetése a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal, valamint az így egyeztetett kaszálási terv végrehajtása.
- GY92 A gyepterület kaszálása, szárzúzása esetén minimum 10 cm-es fűtarló biztosítása.
- GY116 A területen trágyadeponia, széna és szalmakazlak elhelyezése tilos.
- GY117 Éjszakázó helyek, ideiglenes karamok és jószágállások helyét a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni szükséges.

(5) Élőhely-rekonstrukciós és élőhely-fejlesztési javaslatok

A Láp-legelő északi részén lévő cserjésedő, erdősödő foltoknál az őshonos cserjéket és fákat hagyjuk meg, de az inváziós fajok irtása szükséges.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

Erdőtelepítésre vonatkozó javaslatunk nincs.

(7) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egységben gazdálkodáshoz nem köthető kezelési javaslatot nem teszünk.

(8) Kezelési javaslatok indoklása

A kezelési egységben élőhelyeinek fennmaradása a jelenlegi kezelési módszerrel (kaszálással) fenntartható. Ezenkívül a kaszálásnak továbbra is a homogénebb ecsetpázsitos területekre kell koncentrálnia, az ürmöspusztákon és löszgyepeken legyen továbbra is prioritás.

A Láp-legelő északi részén is maradhat a meglévő spontán fásszárú állomány, mivel számos esetben őshonos fajok erősödnek, ajánlott egy legeltethető ligetes élőhely kialakítása!

KE-2 kezelési egység

(1) **Meghatározása:** Természetes vizes élőhelyek, medrek mocsári növényzete. Vízi harmatkása, pántlikafű, sások, nád, gyékény, tavi káka uralta növényzet

(2) Érintettség vizsgálata

- élőhelyek ÁNÉR-kódja: B1a - Nem tűzegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások
B2 - Harmatkásás, békabuzogányos, pántlikafüves mocsári-vízparti növényzet
B5 - Nem zsombékoló magassásrétek
D34 - Ártéri mocsárrétek
U9 - Mocsárrétek

(3) Gazdálkodáshoz kötődő általános kezelési javaslatok

Az inváziós növényfajok állományainak lehetőleg mechanikus visszaszorítása elengedhetetlen.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

a) Kötelezően betartandó előírások

A Natura 2000 területekre vonatkozó kezelési jellegű kötelező előírások és korlátozások a fenntartási terv elfogadásának időpontjában a kezelési egység élőhelytípusaira nincsenek.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

Kód Vizes területekre vonatkozó előírások-javaslatok

V01	A területen, a növényvédelmet kizárólag vizekre és vízben élő szervezetekre nem veszélyes minőségű anyagokkal és kizárólag inváziós növényfajok irtása céljából lehet végezni.
V06	A működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság által kijelölt területen tilos a nádaratás.
V07	A gazdálkodási tevékenység során a gyepfelszín maradandó károsodása tilos.
V08	Nyílt vízfelületek kialakítása legeltetési állattartás segítségével.

(5) Élőhely-rekonstrukciós és élőhely-fejlesztési javaslatok

Nincs a kezelési egységben élőhelyfejlesztésre vonatkozó javaslat.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

Erdőtelepítésre vonatkozó javaslatunk nincs.

(7) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egységben gazdálkodáshoz nem köthető kezelési javaslatot nem teszünk.

(8) Kezelési javaslatok indoklása

A Natura 2000 terület közepén jelentős kiterjedésben a kezelési egységben tartozó állományokat. Az inváziós növényfajok állományainak lehetőleg mechanikus visszaszorítása elengedhetetlen, az itteni élőhelyek természetességének védelme érdekében.

KE-3 kezelési egység

(1) Meghatározása: Erdők és facsoportok. Őshonos fafajú erdők, akácok, nemes nyarasok.

(2) Érintettség vizsgálata

- élőhelyek ÁNÉR-kódja: P2b - Galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések
RA - Őshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok
S7 - Nem őshonos fajú ültetett facsoportok, erdősávok és fasorok
- érintett erdőrészek: Tiszasas 38/A

(3) Gazdálkodáshoz kötődő általános kezelési javaslatok

A területen található őshonos erdőtagok illetve más kisebb facsoportok fenntartása javasolt.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

a) Kötelezően betartandó előírások

- Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz nyújtandó kompenzációs támogatás részletes szabályairól szóló 41/2012. (IV. 27.) VM rendelet
- Vonatkozó erdőterv rendelet, körzeti erdőterv

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

<u>Kód</u>	<u>Erdőterületekre vonatkozó előírások-javaslatok</u>
E06	Idegenhonos fafajok telepítésének mellőzése.
E18	A ritka fajhoz tartozó, vagy odvas, vagy böhöncös, vagy idős vagy más okból értékes faegyedek kijelölése és megőrzése az elő- és véghasználatok során.
E51	Felújítás táj- és termőhelyhonos fafajokkal, illetve faállomány típussal.
E72	Lehetőség szerint mechanikai módszerek (pl. kézi cserjeirtás, szárzúzás, kaszálás) alkalmazandók agresszívan terjedő fajok visszaszorítására.

(5) Élőhely-rekonstrukciós és élőhely-fejlesztési javaslatok

Nincs a kezelési egységben élőhelyfejlesztésre vonatkozó javaslat.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

A kezelési egység területén az erdőterületek fenntartása indokolt. Az esetleges felújítás során őshonos, a tájegységre jellemző fafajok telepítése szükséges.

(7) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egységben gazdálkodáshoz nem köthető kezelési és fenntartási javaslatot nem teszünk.

(8) Kezelési javaslatok indoklása

A területen található őshonos erdőtagok illetve más kisebb facsoportok fenntartása javasolt, az állományokban hosszútávon az őshonos állományok kialakítására kell törekedni az tájidegen – nemesnyár (*Populus x americana*) – és inváziós fajok – például keskenylevelű ezüstfa (*Eleagnus angustifolia*) – kárára.

KE-4 kezelési egység

(1) Meghatározása: Szántóföldek.

(2) Érintettség vizsgálata

- élőhelyek ÁNÉR-kódja: T1- Egyéves, intenzív szántóföldi kultúrák

(3) Gazdálkodáshoz kötődő általános kezelési javaslatok

A kezelési egység területében található szántók visszagyepesítése javasolt. A szántók fennmaradása esetén a vegyszer és a műtrágya használat ésszerű keretek között tartását javasoljuk a (4) pont b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok alpontjában foglaltak betartásával).

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

a) Kötelezően betartandó előírások

A szántóterületeken kötelező előírás nincs, de amennyiben az élőhely rekonstrukciója megkezdődik, akkor a 269/2007. (X. 18.) Korm. rendeletben megfogalmazott, a NATURA 2000 gyepterületek fenntartását célzó, kötelezően betartandó földhasználati szabályok lesznek érvényesek rá.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

<u>Kód</u>	<u>Szántóterületekre vonatkozó előírások-javaslatok</u>
SZ19	Kizárólag környezetkímélő besorolású növényvédő szerek alkalmazása engedélyezett.
SZ20	Kártevők elleni védekezés kizárólag szelektív szerekkel lehetséges.
SZ24	Totális gyomirtó szerek használata nem engedélyezhető a területen.
SZ35	Tápanyag-utánpótlás során a műtrágyával kijuttatott nitrogén hatóanyag mennyisége nem haladhatja meg a 90 kg/ha/év mértéket.
SZ49	Az időszakos- és állandó vízállások körül 3 méteres szegélyben talajművelés nem végezhető..

2) A visszagyepesítés, rekonstrukció utáni állapotra vonatkozó önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

<u>Kód</u>	<u>Szántóterületekre vonatkozó előírás-javaslatok</u>
SZ53	Szántó füves élőhellyé alakítása spontán felhagyással.
SZ54	Szántó füves élőhellyé alakítása, későbbi kezelés nélküli spontán felhagyással, kivéve az inváziós növényfajok irtását.
SZ55	Szántó füves élőhellyé alakítása, lucernakultúrát követő spontán gypesedéssel.
SZ58	Őshonos fafajokból és cserjefajokból álló erdő telepítése, korábbi erdőterületen lehetséges.

SZ60 Magvetéshez kizárólag a közeli természetes gyepről származó magkeveréket, illetve kaszálékot szabad felhasználni.

(5) Élőhely-rekonstrukciós és élőhely-fejlesztési javaslatok

A szántóföldi kultúra visszagyepesítését javasoljuk magvetéssel, illetve spontán gyepesedéssel. A magvetés olyan növényfajokkal történik, melyek igazodnak az élőhelyi sajátosságokhoz, azt meg nem változtatják, őshonosak és a későbbiekben nem akadályozzák az eredeti növényzet újbóli térhódítását.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

Erdőtelepítésre vonatkozó javaslatunk nincs.

(7) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egységben gazdálkodáshoz nem köthető kezelési javaslatot nem teszünk.

(8) Kezelési javaslatok indoklása

A területen nem indokolt a szántóföldi kultúra fenntartása, így azt visszagyepesítését javasoljuk. Viszonylag jó állapotú gyepek veszik körül, így az onnan gyűjtött őshonos fajok magvaiból, terméseiből végzett magvetés a legeredményesebb visszagyepesítési módszer, viszont a szántók felhagyásával és spontán gyepesedéssel is sikeresen kialakítható a gyeptakaró. Utóbbi esetben gyomfajok megjelenése miatt évi minimum egyszeri kaszálás ajánlható.

A szántóföldi művelés során a kemikáliák és növényvédő szerek kiszórandó mennyiségének minimalizálását javasoljuk, mivel ezek negatívan hatnak az élőhelyre és az élővilágra egyaránt (talajsavanyodás, nem a célfajok csoportjába tartozó élőlények mérgezése, elpusztítása, biodiverzitás degradálódása).

KE-5 kezelési egység

(1) Meghatározása: utak

(2) Érintettség vizsgálata

- élőhelyek ÁNÉR-kódja: U11 - Út- és vasúthálózat

(3) Gazdálkodáshoz kötődő általános kezelési javaslatok

A kezelési egységben gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatként a tanyák évi legalább egyszeri kaszálással történő gyommentesítést, inváziós fajok visszaszorítását

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

a) Kötelezően betartandó előírások

A Natura 2000 területekre vonatkozó kezelési jellegű kötelező előírások és korlátozások a fenntartási terv elfogadásának időpontjában a kezelési egység élőhelytípusaira nincsenek.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

Kód Gyepterületekre vonatkozó előírások-javaslatok

GY107 Az inváziós gyomok virágzásban történő kaszálása kötelező.

GY108 Erősen fertőzött foltokat sokkoló kaszálással évente legalább háromszor kezelni kell.

(5) Élőhely-rekonstrukció és élőhely-fejlesztési javaslatok

Nincs a kezelési egységben élőhelyfejlesztésre vonatkozó javaslat.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

Erdőtelepítésre vonatkozó javaslatunk nincs.

(7) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egységben gazdálkodáshoz nem köthető kezelési javaslatot nem teszünk.

(8) Kezelési javaslatok indoklása

Az inváziós gyomfajok komoly egyedszámban vannak jelen ezeken az élőhelyeken, ezért kiemelten fontos ezen állományok drasztikus visszaszorítása, mivel főként innen terjednek tovább a belső területekre.

3.2.2. Élőhely-rekonstrukció és élőhelyfejlesztés

Az élőhely-rekonstrukciós, fejlesztési lehetőségek előírászerűen a kezelési egységekben (KE), a 3.2.1. fejezetben belül bedolgozva is megjelennek az önkéntesen vállalható kezelési előírások között.

3.2.3. Fajvédelmi intézkedések

A területen előforduló a kijelölés alapjául nem szolgáló, de közösségi jelentőségű fajok érdekében javasolt fajvédelmi intézkedések a következők:

A **dunai tarajosgöte** (*Triturus dobrogicus*) és a **vöröshasú unka** (*Bombina bombina*) védelme érdekében megfogalmazott intézkedések:

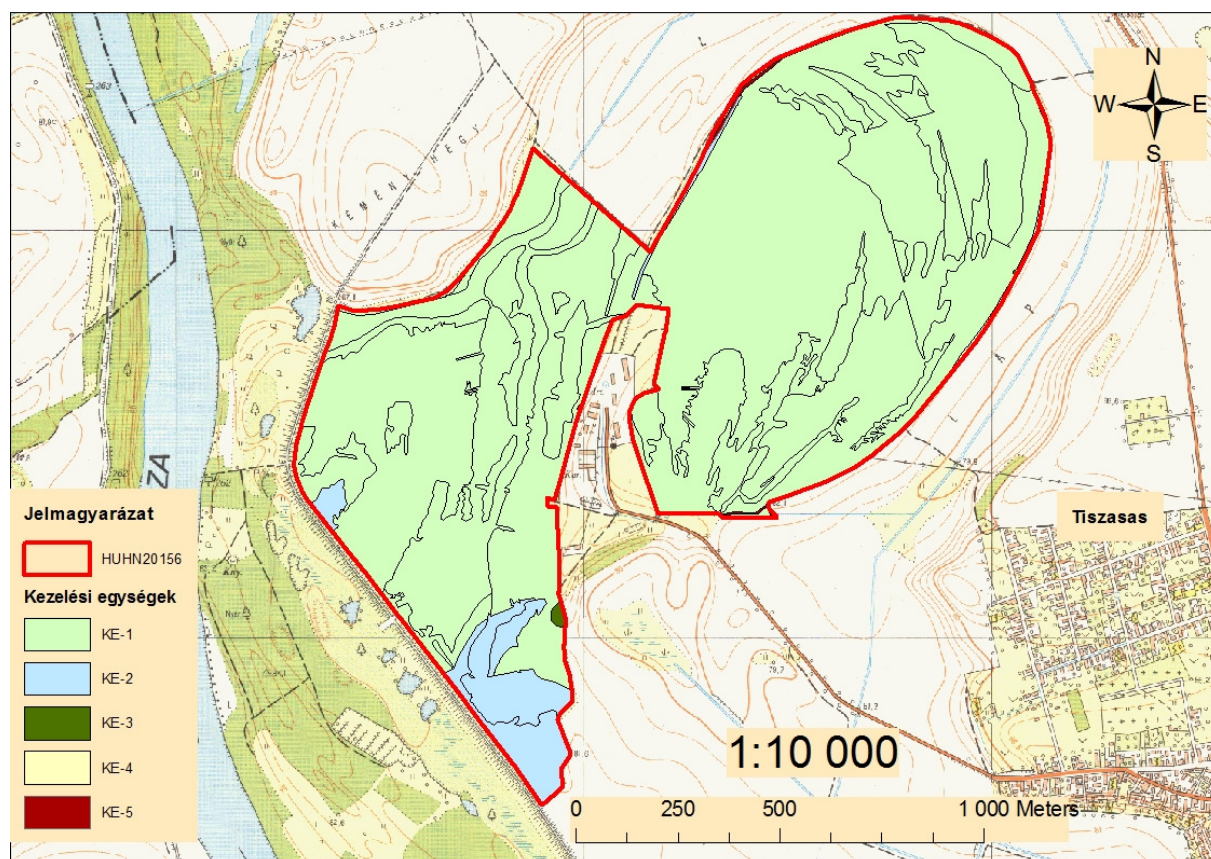
- Javasolt a terület időszakos vizű élőhelyeinek (mocsarak, kubikgödrök, árkok) megőrzése, a terület hidrológiai viszonyait negatívan érintő vízelvezetések mellőzése. Fontos a mocsárréti és szikes gyepi élőhelyek megőrzése, természetességi állapotuk javítása (megfelelő intenzitású legeltetés, inváziós fajok visszaszorítása). Indokolt környezetkímélő szántóföldi gazdálkodás folytatása a terület táji környezetében. Javasolt a jelenlegi illegális hulladéklerakók felszámolása, a további lerakások megakadályozása.
- A mocsári növényzettől sűrűn benőtt vizes élőhelyeken (különösen kubikgödrökben) indokolt a növényzet részleges visszaszorítása. Szintén indokolt lehet a feltöltődő vizes élőhelyek részleges kotrása, illetve egyes – egyéb jelentős fajok szempontjából kevésbé értékes – mederrészek kimélyítése.

3.2.4. Kutatás, monitorozás

A közösségi jelentőségű kételtű fajok monitorozását optimális esetben évente, minimálisan ötévente megismételt, standardizált mintavételezéssel indokolt elvégezni. Mindkét faj (dunai tarajosgöte (*Triturus dobrogicus*), vöröshasú unka (*Bombina bombina*) esetén rendkívül nehéz a valós egyedszámot megbecsülni, az egyedszám több nagyságrendet elérő fluktuációja pedig az eredmények értékelhetőségét nehezíti. Mintavételi helyeket javasolt természetes mocsárfoltokban, valamint (elsősorban) kubikgödrökben kijelölni. A dunai tarajosgöte (*Triturus dobrogicus*) esetén palackcsapdázás, valamint transzekt mentén végzett peteszámlálás, a vöröshasú unka (*Bombina bombina*) esetén akusztikus, valamint transzekt mentén végzett vizuális felmérés a javasolt módszer.

3.2.5. Mellékletek

A gazdálkodáshoz és egyéb területhasználathoz köthető kezelési egységek megjelenítése.

3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogszabályok és a tulajdonviszonyok függvényében

A tervezési terület egésze a Tiszasasi Láp-legelő (HUHN20156) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területbe tartozik, tehát a tervezési területre alapvetően a 275/2004 (X.8.) Kormányrendelet az irányadó.

Ezen túl a terület teljes egészében az országos ökológiai hálózat magterület övezete is (ld. 1.6. fejezet) és 28 %-ban ex lege védett láp is.

A terület 98,8 %-a mezőgazdasági termelő szövetkezeti tulajdon, 1 %-a magántulajdon, 0,2 %-a önkormányzati tulajdon. A terület nem tartozik a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság saját vagyonkezelésébe.

A kezelési javaslatok megvalósítása esetén a fentebb összefoglalt körülményeket kell figyelembe venni.

3.3.1. Agrártámogatások

3.3.1.1. Jelenlegi működő agrártámogatási rendszer

A jelenleg hatályos Mezőgazdasági Parcella Azonosító Rendszer alapján a Tiszasasi Láp-legelő kiemelt jelentőségű természet-megőrzési terület Tiszasas település közigazgatási területét érintve két fizikai blokkban található.

MEPAR Blokkazonosító	teljes terület (ha)	támogatható terület (ha)	KAT
U2TH2-C-10	Nincs a MEPAR-ban		
U36H2-R-10	Nincs a MEPAR-ban		

A fizikai blokkokban gazdálkodó mezőgazdasági termelők számára az alábbi agrártámogatási források érhetőek el:

Egységes területalapú támogatás (SAPS)

A támogatás mértékéről évente a vidékfejlesztésért felelős miniszter dönt miniszteri rendeletben. Jelenleg a támogatási összeg megközelítőleg 65.000 Ft/ha/gazdálkodási év. A támogatás igénybevételének feltétele, hogy a gazdálkodó maradéktalanul tartsa be az 50/2008.(IV.24.) FVM rendeletben foglaltakat, amely a Helyes Mezőgazdasági és Környezeti állapot feltételrendszereit tartalmazza.

Agrár-környezetgazdálkodási támogatás (AKG)

Középhosszú távú (5 gazdálkodási év) támogatási rendszer, melynek feltételeit a Vidékfejlesztési Miniszter által kiadott miniszteri rendelet szabályoz. Az elérhető támogatás mértéke az extenzív gyepgazdálkodás célprogramban legeltetési hasznosítás esetén 77 EUR/ha-nak megfelelő forintösszeg, kaszálós hasznosítás esetén 40 EUR/ha-nak megfelelő forintösszeg. Ökológiai gyepgazdálkodás célprogramban legeltetési hasznosítás esetén 85

EUR/ha-nak megfelelő forintösszeg, kaszálásos hasznosítás esetén 48 EUR/ha-nak megfelelő forintösszeg érhető el.

Kötelező földhasználati előírások ellenértékeként igényelhető kompenzációs jellegű kifizetések

Tekintettel arra, hogy a 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet alapján földhasználati előírások vannak hatályban a gyepterületekre vonatkozóan, a Natura 2000 gyepterületeken történő gazdálkodáshoz területalapú, kompenzációs támogatás vehető igénybe, melynek értéke 38 EUR/ha évente.

Ehhez hasonlóan, a Natura 2000 irányelveket érvényre juttató jogszabályok végrehajtásával érintett, az Országos Erdőállomány Adattárban nyilvántartott erdőrészlet területén felmerülő költségek és jövedelem kiesés ellentételezése céljából a magánkézben lévő, Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz kompenzációs támogatás igényelhető, mely az erdő természetességétől, a faállomány korától és összetételétől függően évente változik.

Önkéntesen vállalt előírások nyomán igényelhető mező- és erdőgazdálkodási támogatások

Az agrár-környezetgazdálkodási célprogramok közül az ország egész területén (a támogatható területeken) igénybe vehető *horizontális* szántóföldi, gyepgazdálkodási és ültetvény célprogramok érhetők el.

Az erdőterületekre vonatkozóan az erdő-környezetvédelmi célprogramok kifizetései vehetők igénybe.

Nem termelő mezőgazdasági beruházások

Támogatás vehető igénybe olyan földhasználati intézkedésekre, amelyek gazdálkodáshoz közvetlenül nem kapcsolódnak, ugyanakkor a vidéki táj értékeinek, állat- és növényvilágának fennmaradását szolgálják, ez által növelik a Natura 2000 területek közjóléti értékét, illetve hozzájárulnak a környezetgazdálkodási célok teljesítéséhez.

Kedvezőtlen Adottságú Területek támogatása (25/2007. (IV.17.) FVM rendelet)

Ez az intézkedés támogatási lehetőséget biztosít a kedvezőtlen természeti adottságokkal rendelkező területeken gazdálkodók részére az 1257/1999/EK tanácsi rendeletének 19-20. cikkelyei alapján.

A kedvezőtlen adottságú területek (KAT) támogatásának célja a fenti rendelet 19. cikkében, valamint 20. cikkében meghatározott, a gazdálkodás eredményességét kedvezőtlenül befolyásoló gazdasági, társadalmi és természeti tényezők hatásainak részbeni kompenzációja. A KAT támogatás a Natura 2000 támogatással együtt igényelhető.

3.3.1.2. Javasolt agrártámogatási rendszer

Kifejezetten Natura 2000 területekre jelenleg a Natura 2000 gyepterületekre és erdőterületekre vonatkozóan létezik kompenzációs kifizetés. Látható azonban, hogy nincsen hatályban szántó

művelési ágú, valamint egyéb természetvédelmi szempontból fontos élőhelyre (láprét, vizes élőhelyek stb.) kidolgozott földhasználati előírás, illetve ez alapján kompenzációs kifizetés. Ebből adódóan ezekre a területekre csupán az egyéb földhasználati korlátozások (nitrát területekre, védett területekre vonatkozó) vannak érvényben, speciális faj és élőhelyvédelmi intézkedések nincsenek.

A Natura 2000 gyepterületekre vonatkozó jelenlegi földhasználati előírások általános értelemben olyan gyephasználatot támogatnak, amely országos léptéket tekintve általában szükségesek a gyepök természetességének megőrzéséhez. Ugyanakkor általánosságukból következően nem képesek kezelni olyan helyi és speciális problémákat, amelyek éppen a jelölő értékek miatt fontosak (egyes kivételes esetekben akár ellent is mondhatnak a Natura 2000 célkitűzéseknek). A fenntartási terv egyik szerepe éppen azoknak a lokális kezelési feladatoknak a meghatározása, amelyek támogatási rendszerbe való beépítése a Natura 2000 célkitűzések szempontjából szükséges.

A Tiszasasi Láp-legelő fenntartási tervének tanulságai alapján az agrártámogatási rendszer módosításával, bővítésével, kiegészítésével kapcsolatban a javaslatok két szintre bontva képzelhetők el:

Kötelező szint: A terület jelenlegi állapotának megőrzése érdekében szükséges tevékenységek, amelyeket minden Natura 2000 földhasználóra kötelező érvényűen szükséges érvénybe léptetni. Ez a kötelező földhasználati szabályok kibővítésével, illetve a meglevő szabályok módosításával/összehangolásával, és a hozzájuk kapcsolódó kompenzációs kifizetések megváltoztatásával léptethető életbe. A Tiszasasi Láp-legelő Natura 2000 terület vonatkozásában ebbe a körbe illeszthető eszközök a következők:

- A Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007 (X.18.) Korm. rendelet vonatkozó egyes jelenlegi szabályai felülvizsgálatával a kaszálatlanul hagyott terület nagyságának tágabb határok közötti meghatározását szolgáló eszközök.

Önkéntes szint: A terület természeti állapotának javítását szolgáló eszközök, amelyek az egyes területek, kezelési egységek sajátosságainak megfelelően önkéntes vállalat alapján ösztönzik a területhasználat az élőhelyek állapotának javítására, a közösségi jelentőségű fajok populációinak erősítésére. Ezek az eszközök ilyen értelemben átmenetet mutatnak az élőhely-fejlesztési élőhely-rekonstrukciós támogatások irányába, de nem jelentenek olyan mértékű beavatkozást, ami kifejezetten nagy beruházási igényűek. A Tiszasasi Láp-legelő Natura 2000 terület vonatkozásában ebbe a körbe illeszthető eszközök a következők:

- A Natura 2000 területen található szántókon a környezetkímélő növényvédő szerek használatát ösztönző eszközök.
- A Natura 2000 területen található szántókon a műtrágyahasználat csökkentését ösztönző eszközök.
- A Natura 2000 területen található szántók gyepké, vagy vizes élőhellyé alakítását ösztönző eszközök (pl.: MTÉT rendszeren belül a szántóföldként hasznosítható területeken a *Szántóföldi növénytermesztés madár- és apróvad élőhely-fejlesztési*

előírásokkal célprogram; a nedves, belvizes szántóterületeken a *Szántóföldi gazdálkodás gyepgazdálkodássá alakításának* célprogram ajánlható).

A jelenlegi támogatási rendszer nem teszi érdekeltté a gazdálkodókat a nem hasznosított mezőgazdasági területek megőrzésében, hanem kifejezetten azok eltüntetésére ösztönöz.

Mivel ezek a területek nem támogatható területek, a támogatható terület maximalizálása érdekében a gazdálkodók eltüntetik a szegélyvegetációt, bokorfüzeseket, kaszálják az értéktelen szénát adó, vagy vízállásos területeket is, amelyeken korábban sosem folytattak gyepgazdálkodást. Ez a helyzet véleményünk szerint csak akkor szüntethető meg, ha agrártámogatás lesz igényelhető a nem művelt területekre, azaz nemcsak a kivett művelési ágú területekre, hanem a művelés alatt álló területek egyes részterületeire is.

A Natura 2000 területek közötti koherencia biztosítása érdekében fontos lenne a természeti területek és az ökológiai hálózatba tartozó területek kedvező állapotának megőrzése a Natura 2000 területeken kívül is.

A fenti probléma megoldására megoldás lehet, ha a természetvédelmi szempontból értékes, de gazdaságosan nem művelhető területek is legalább minimális mértékben támogathatóak lennének, ezáltal nem lennének teljesen haszontalanok a tulajdonosok, földhasználók számára.

A támogatási rendszer kialakítása során figyelembe kellene vennie a támogatásra benyújtott terület természetvédelmi értékességét, az ott megtalálható, elkülönülő élőhelyfoltok természetességi értékét és a jó természetességű területeken vagy részterületeken azoknak a fennmaradását segítő gazdálkodást vagy akár a „nem beavatkozást” kellene ösztönözni.

3.3.2. Pályázatok

A területre vonatkozóan jelenleg nincs folyamatban pályázat megvalósítása. Az elsősorban pályázati forrásból (KEHOP, LIFE) finanszírozható projektek indítására vagy abban való részvételre nyílna lehetőség leginkább. A Pannon szikes sztyeppék élőhelytípus (1530*) kiemelt közösségi jelentőségű, ami a LIFE programban magasabb, 75%-os uniós társfinanszírozást tesz lehetővé.

3.3.3. Egyéb

A tervezési területre nincs egyéb javaslat.

3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja

3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök

A fenntartási terv készítése során folyamatos kapcsolattartás történt a helyi érintettekkel.

1. Előzetesen **interjúk** készültek (személyesen – telefonon keresztül) a területileg illetékes önkormányzattal (Tiszasas).
2. A kommunikációs időszakban a fenntartási terv egyeztetési változata elérhető volt a projekt **honlapján** (<http://natura2000.nimfea.hu/20156.htm>).

3. A terv egyeztetési fóruma előtt, telefonos és e-mail-es **kapcsolatfelvétel** történt a fent említett címzettekén kívül a falugazdással, a gazdálkodókkal, a működési terület szerinti vízügyi hatósággal (Közép-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság), a működési terület szerinti zöldhatósággal (Közép-Tisza-vidéki Környezetvédelmi és Természetvédelmi Felügyelőség) és a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal (Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság) is. A terv egyeztetési változata e-mailen keresztül jutott el az érintettekhez.
4. Az önkormányzat képviselői személyes és e-mail-es megkeresés után **kifüggesztették** a terv előzetes változatát.

A fenntartási terv első változatának megvitatása

1. **Fórum** (2014. augusztus 12. Tiszasas, résztvevők száma: 3 fő): A terület nagysága és az érintett település és lakosságszám alapján egy fórum megtartása volt indokolt. Az egyeztető fórum jelentősége elsősorban abban rejlik, hogy ennek révén az érintettek egy nyílt tervezési folyamatba kapcsolódhatnak be, megoszthatják egymással és a tervezőkkel a véleményüket a fenntartási tervek kapcsán, és változtatásokat eszközölhetnek. Mindezzel nem csak javulhat a terv szakmai színvonala (hiszen több szempontot fog tükrözni), de növekedhet a terv helyi elfogadottsága is.
A fórumra meghívást kaptak a település vezetői, a jelentősebb helyi gazdálkodók, a falugazdász, a vadásztársaságok és a hivatalos szervek. A projektben résztvevők oldaláról a tervező, illetve a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság munkatársai vettek részt. A fórumot a Trollius Europaeus Bt. és a Nimfea Természetvédelmi Egyesület vezette le, az elhangzottakról jegyzőkönyv készült, amelyet átadott a tervezőnek, hogy az észrevételeket építse be a terv végső változatába. A beépített véleményeket a 3.4.3. fejezet táblázata tartalmazza.
2. **Terepbejárás** (2014. augusztus 12. Tiszasas, résztvevők száma: 2 fő): a falufórum után a kJTt természetvédelmi őre által vezetett a terepbejárásra volt lehetőség, amely során minden esetben személyesen meg lehetett tekinteni, a Trollius Europaeus Bt. és a Nimfea Természetvédelmi Egyesület jegyzőkönyv vezetése mellett a terv által és a fórum során felvetett konfliktusforrásokat.
3. Az érintettek lehetőséget kaptak a terv írásban történő véleményezésére is. Az észrevételek beépítése a terv végső változatába minden esetben a tervező feladata volt.
4. Az egyeztetés folyamán a véleményezhető terv dokumentáció megtekinthető volt a projekt **honlapján**, amely elérhető a <http://natura2000.nimfea.hu/20156.htm> hivatkozáson. Ugyanitt véleményezési lehetőség is volt, a beérkezett észrevételek beépítése a terv végső változatába minden esetben a tervező feladata volt. A beépített véleményeket a 3.4.3. fejezet táblázata tartalmazza.

A fenntartási terv elfogadását követően javasolt kommunikációs intézkedések:

1. A fenntartási terv elérhetőségének biztosítása a nagyközönség számára.
2. Hasznos lenne további tájékoztató táblák kihelyezése a tervezési terület különböző pontjain, amelyből a gazdálkodók és a területen megfordulók megismerhetik a kJTt kijelölésének céljait, a fontosabb jelölőfajokat és élőhelyeket, valamint a kötelező előírásokat és támogatási lehetőségeket.

3.4.2. A kommunikáció címzettjei

1. a Tiszasasi Láp-legelő Natura 2000 területtel érintett település (Tiszasas) képviselői,
2. jelentősebb helyi gazdálkodók (összesen 3-an),
3. a kJT területén működő vadásztársaságok (Tisza Vadásztársaság) képviselői,
4. falugazdász,
5. Nemzeti Agrárkamara
6. Közép-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság,
7. Közép-Tisza-vidéki Környezetvédelmi és Természetvédelmi Felügyelőség,
8. Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság.
9. Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal Erdészeti Igazgatósága
10. Nemzeti Földalapkezelő Szervezet

3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervezetekkel

A kezelő és hatósági szervezetek és magánszemélyek közül nem jelent meg mindenki az egyeztető fórumon, vagy nem nyilvánított véleményt. Viszont az alábbi táblázatban összegyűjtött, beérkezett vélemények a terv végső változatába beépítésre kerültek.

Kommunikációs címzett	Alkalmazott eszköz	Visszajelzett-e?	Hogyan?	Beépült-e a tervbe?	Hogyan? Ha nem, miért?
Tiszasas település önkormányzatának képviselői	önkormányzati kifüggesztés, honlapmegjelenés, e-mail értesítő a társadalmi egyeztetésről	igen, de nem formált véleményt a fenntartási tervről	-	-	-
Helyi gazdálkodók	önkormányzati kifüggesztés, honlapmegjelenés, e-mail értesítő a társadalmi egyeztetésről	igen, de nem formáltak véleményt a fenntartási tervről	fórumon részt vettek	-	-
Vadásztársaság (Tisza Vadásztársaság)	önkormányzati kifüggesztés, honlapmegjelenés, e-mail értesítő a társadalmi egyeztetésről	igen, de nem formáltak véleményt a fenntartási tervről	-	-	-
Falugazdász	önkormányzati kifüggesztés, honlapmegjelenés, e-mail értesítő a társadalmi egyeztetésről	igen, de nem formált véleményt a fenntartási tervről	-	-	-

Nemzeti Agrár Kamara	önkormányzati kifüggesztés, honlapmegjelenés, e-mail értesítő a társadalmi egyeztetésről	igen, de nem formált véleményt a fenntartási tervről	-	-	-
Közép-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság	önkormányzati kifüggesztés, honlapmegjelenés, e-mail értesítő a társadalmi egyeztetésről	igen, de nem formált véleményt a fenntartási tervről	-	-	-
Közép-Tisza-vidéki Környezetvédelmi Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség	önkormányzati kifüggesztés, honlapmegjelenés, e-mail értesítő a társadalmi egyeztetésről	igen, de nem formált véleményt a fenntartási tervről	-	-	-
Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság	önkormányzati kifüggesztés, honlapmegjelenés, e-mail értesítő a társadalmi egyeztetésről	igen	fórumon és terepbejáráson megjelentek (jegyzőkönyv)	igen	Véleményüket a szakmai tervező figyelembe vette